

možnost, že vznikne požár (ve vytčeném smyslu) z jeho činu, a že by jeho vůle za takových okolností, kde je takové nebezpečí lehkého rozšíření požáru, byla mohla směřovati k pouhému poškození cizího majetku jiným způsobem než právě požárem. Pohnutka, z níž jednal, je tu za těchto okolností bez významu pro posouzení jeho úmyslu, ke zločinu zhářství potřebného, stejně i to, jak se potom po učiněném poplachu choval. Pro otázku na pouhé zlomyslné poškození cizího majetku nebylo tu tedy důvodu a nebyl § 320 tr. ř. ani v tomto směru porušen. Pokud obhájce v ústních vývodech při ústním líčení zrušovacím tvrdil, že obžalovaný neměl ani úmyslu způsobiti oheň, jest mu odpověděti, že porotcové, odpověděvše kladně k první hlavní otázce, zjistili úmysl založiti požár, tedy i oheň; toto zjištění nepodléhá vůbec přezkoumání soudem zrušovacím, a jsou proto příslušné vývody obhájcovy jen nepřipustným napadáním zjištěného skutkového stavu. K dalším ústním výtkám obhájcovým, že měla býti dána otázka ve smyslu § 168 tr. zák. a že daná první hlavní otázka měla býti rozložena ve dvě samostatné otázky, by byl každý útok zhářský předmětem zvláštní otázky, nebylo lze přihlížeti, poněvadž byly tím uplatněny nové formální důvody zmatečnosti (čís. 6 § 344 tr. ř.) a tyto, — nebyvše uplatněny včas v písemném provedení zmateční stížnosti, — nemohly býti s úspěchem uplatňovány nově při veřejném roku zrušovacím. Zmateční stížnost bylo zavrhnouti částečně jako nepřipustnou, částečně jako bezdůvodnou.

Čís. 3170.

Jest přesně rozeznávati mezi vnitřními, mimostátními úkony církví a náboženských společností státem uznaných (jejich činitelů) a mezi úkony přenesenými na ně státem, hlavně při vedení veřejných matrik a při spolučinnosti při uzavírání sňatků. V tomto přeneseném oboru působnosti jsou církevní činitelé vázáni jako nepřímí státní orgánové státními předpisy a jsou, pokud jde o tyto úkony, veřejnými úředníky ve smyslu §§ 101 a 199 b) tr. zák.

»Veřejným příkazem« ve smyslu § 101 tr. zák. jest i příkaz zákona; pojem »záležitostí vládních«.

Soud rozhoduje o předběžných otázkách i z oboru práva správního, avšak jen potud, pokud na jich řešení závisí rozhodnutí o vině obžalovaného (§ 5 odst. první tr. ř.).

(Rozh. ze dne 5. května 1928, Zm I 147/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost státního zastupitelství do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 27. prosince 1927, jímž byli obžalovaní podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěni z obžaloby pro zločin podvodu podle § 197, 199 b) tr. zák.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost státního zastupitelství brojí proti napadenému rozsudku z důvodů zmatečnosti podle čís. 5 a 9 a) § 281 tr. ř. Než svými vývody k prvému důvodu, jimiž uplatňuje neúplnost, nejasnost a vnitřní rozpor výroků nalézacího soudu o rozhodných skutečnostech, neprovádí zmateční stížnost vůbec tento zmatek neb alespoň ne způsobem hovícím zákonu. Tvrdí-li zmateční stížnost, že celá řada »svědků« prý udala, že měli za to, že obžalovaní jsou k církevním výkonům oprávněni, a vidí-li neúplnost rozsudku v tom, že se nalézací soud v důvodech o tom nezmiňuje, neprovádí onen důvod zmatečnosti tak, jak toho zákon vyžaduje, neboť neudává, co ten který svědek v tomto směru vypověděl a které závažné části jich výpovědí byly v rozsudku pomínuty. Vytýká-li dále zmateční stížnost s hlediska zmatku neúplnosti, že se rozsudek spokojuje konstatováním, že soud nenabyl přesvědčení o úmyslu obžalovaných způsobiti státu škodu, a že nebyly zjištěny okolnosti, které by úmyslu tomu nasvědčovaly, — neprovádí ani takto uplatňovaný důvod podle čís. 5 § 281 tr. ř. po zákonu, nepoukazujíc zřetelně k jednotlivým okolnostem, nasvědčujícím formelní nesprávnosti tohoto zjištění. Ježto jinak zmateční stížnost neprovádí onen důvod zmatečnosti vůbec, není s to přivoditi změnu ve skutkových zjištěních napadeného rozsudku, a proto nutno bezpodmínečně z nich vycházeti při posuzování dalšího ještě uplatněného důvodu zmatečnosti podle čís. 9 a) § 281 tr. ř. S hlediska tohoto zmatku uplatňuje stížnost především, že jest nesprávným názor nalézacího soudu, že obžalovaní pozastavenou činností prováděli jen úkony církevní, jimiž nebrali na se charakter veřejných úředníků, aniž předstírali zvláštní oprávnění veřejným úřadem. Při zkoumání oprávněnosti této výtky bylo zrušovacímu soudu vycházeti z těchto úvah: Podle druhého odstavce § 101 tr. zák. jest veřejným úředníkem, kdo jest mocí veřejného příkazu, daného přímo nebo nepřímo, povinen, by obstarával záležitosti vlády. Veřejným příkazem jest i příkaz zákona a příkaz uděluje se zákonem nepřímo prostředkem osoby fysické nebo právní, stanoví-li zákon, že určitý druh vládních záležitostí jest obstarávati činiteli, jež pověří jmenováním nebo zvolením ta či ona osoba fysická, nebo právní činností s dotčeným kruhem vládních záležitostí související, při čemž jest arcíť zpravidla vyhražena správě státní spoluúčast potud, že zkoumá před účinností jmenování nebo zvolení pro státní obor osobnost dotčeného činitele a dozírá i pak nad tím, by byly nadále zachovány záruky bezpečného a správného obstarávání vládních záležitostí dotčným činitelem. Záležitostmi vládními pak rozumějí se obzvláště jakákoliv opatření, která se dotýkají státního celku neb alespoň většího počtu občanů a jimiž se jednotlivec právě z důvodu většího dosahu jeho jednání podrobuje určitým obmezením nebo závazkům. Takového širšího, zájmy jednotlivce převyšujícího dosahu jest i uzavírání manželské smlouvy. Jestliť zdrojem nejen různých vzájemných práv a závazků obou manželů, nýbrž i různých práv a závazků dětí v manželství zplozených,

pokud se týče zrozených, jednak soukromoprávních, avšak k celému příbuzenstvu otcovu se vztahujících, jednak veřejnoprávních, na př. ohledně domovské a státní příslušnosti (což platí též o manželce), ohledně branné povinnosti a t. d., které se řídí podle otce. Proto spadá do oboru vládních záležitostí péče o to, by manželské smlouvy byly uzavírány způsobem, zabezpečujícím zjištění manželského svazku, a také péče, by určitými opatřeními (ujednání manželské smlouvy předcházejícími) bylo zamezeno, by nedošlo k manželské smlouvě při překážkách zákonem stanovených. Úkony k tomu nutnými jsou částečně pověřeni duchovní správci církví a náboženských společností zákonem uznaných. Zákon ze dne 22. března 1919, čís. 320 sb. z. a n. odkazuje druhou větou prvního odstavce § 12 snoubence, přejí-li si pouze sňatek církevní, s vyhláškami a oddavkami na příslušného duchovního správce (srovnej i §§ 75, 71 obč. zák.). Duchovnímu správci jest § 78 obč. zák. pod těžkým trestem zakázáno, konati oddavky dříve, než snoubenci předloží nutná potvrzení a odstraní veškeré závady najmě v příčině případných překážek manželství, jsou-li okolnostmi napovězeny. Podle §§ 10, 11, 12 (odst. čís. 3) zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. jest duchovním správcům zříditi zápisy o uzavřených před nimi manželstvích, vésti knihu o sňatcích a vydávati z ní na požádání vysvědčení. Knihám o sňatcích a výtahům z nich propůjčuje dvorní dekret ze dne 15. ledna 1787, čís. 621 sb. z. s. moc veřejných listin. Jsou tudíž uloženy zákony duchovním správcům různé úkony, které slouží péči o zákonitost manželských smluv a řádnému jejich ověřování (vedení matrik), takže obstarávají těmito úkony záležitosti vlády z příkazu daného jim zákonem nepřímou jich jmenováním nebo volbou činiteli dotyčné církve, a dlužno je tudíž, pokud jde o tyto úkony, pokládati za veřejné úředníky po rozumu § 101 tr. zák. Dosavadní úvahy neplatí ovšem, neobstarává-li přípravy a uzavírání manželské smlouvy výhradně duchovní správce. Usnesou-li se snoubenci na sňatku občanském, náleží obstarávání všech záležitostí k řádnému uzavření manželské smlouvy nutných, zejména vyhlášek a přijetí, jakož i osvědčení slavnostního přivolení k manželství a vydávání úředního vysvědčení o sňatku podle §§ 3—11 zákona čís. 320/1925 politickému úřadu a účinnost sňatku pro právní řád nastává již samotným občanským sňatkem, takže v těchto případech nejsou církevní vyhlášky a církevní sňatek, (dotyčná činnost duchovního správce) obstaráváním záležitostí vládních, nýbrž jen a výlučně obřadem církevním, jak naznačuje i § 12 uv. zákona slovy, že jest stranám občansky již oddaným, dáno na vůli, zda chtějí se podrobiti obřadům církevním. Jak již naznačeno, jest státní správě vyhrazen vliv na ustanovení duchovních správců a setrvání jich v duchovní správě. Podle § 11 zákona ze dne 20. května 1874, čís. 68 ř. zák. náleží tomu, kdo jest oprávněn k ustanovení duchovního správce, by oznámil zemské správě politické osobu v jednotlivém případě vyhlédnutou, a osoba ta nesmí býti ustanovena duchovním správcem, sdělí-li onen úřad činiteli k ustanovení oprávněnému ve lhůtě tam stanovené své námitky a nebylo-li ministrem národní osvěty případnému odvolání z námitek

vyhověno. Vyskytnou-li se později v osobě duchovního správce již ustanoveného určité závady, může vláda žádati — rozuměj na církevních činitelích k tomu oprávněných, — by byl duchovní správce z výkonu úřadu odstraněn; nestane-li se tak v přiměřené lhůtě, jest pokládati dotyčný duchovní úřad pro obor státní za uprázdněný a jest na vládě, by zařídila, čeho třeba, by byly ony záležitosti, které příkazují řádnému duchovnímu správci zákony státní, obstarávány jinou osobou jí ustanovenou až do doby, kdy se dotyčný duchovní úřad znova obsadí způsobem pro stát platným (§ 12 uv. zákona). Na tato zákonná ustanovení poukazují se protivývody obžalovaných, pokud běrou v pochybnost právo státních úřadů odstraniti — s účinností pro státní obor — duchovní správce z úřadu duchovní správy. Jelikož byla dotyčná opatření učiněna ministerstvem školství a národní osvěty, nebylo proti nim oprávněného prostředku, leda stížnost na nejvyšší správní soud, jíž však obžalovaní podle spisů nepodali. Řešení další otázky obžalovanými nadhosené, zda byly tu důvody podle zákona postačitelé ke sporným opatřením a zda byly státními úřady správnou cestou zjištěny předpoklady volby a účinnosti volby nástupců obžalovaných ze strany církevních činitelů, vymyká se z rámce pravomoci trestních soudů, jimž tu i s hlediska § 5 tr. ř. přísluší jediné posouzení, zda byl úkon státní správy předsevzat úřadem podle zákona k úkonům toho druhu povolaným na základě zákonných ustanovení k úkonům toho druhu zmocňujících. Rozhodujeť soud podle § 5, odst. první tr. ř. (anal.) ovšem i o předběžných otázkách z oboru práva správního, avšak jen potud, pokud na jich řešení závisí rozhodnutí o vině obžalovaného (srovnej rozh. zrušovacího soudu čis. 945, 1916, 2787 úř. sb. vídeňské a čis. 3016 sb. n. s.).

Z toho, co shora uvedeno, plyne, že duchovní správce, třebaže byl řádným způsobem a se svolením, přesněji bez námitek státní správy církevními činiteli ustanoven a třebaže zůstal duchovním správcem pro obor církevní i na dále, protože ho z duchovní správy neodstranil církevní činitel, není již duchovním správcem pro obor státní, jakmile prošla přiměřená lhůta po žádosti státní správy o jeho odstranění a zejména jakmile byly státní správou jiné osobě přikázány úkoly uložené dotyčné duchovní správě zákony státními. Uvedenými úkony státní správy pomíjí pro obor státní (mimocírkevní) povinnost a ovšem i právo dotčeného duchovního správce, obstarávati vládní záležitosti příslušnými úkony duchovní správy, byť i nepominula jeho pravomoc pro obor církevní, nepominuly jeho povinnost a právo obstarávati je jako úkony církevní s účinností výhradně pro život církevní, protože nebyl i církevní hodností a církevní duchovní správy zbaven církevními činiteli k tomu oprávněnými. Obstarával-li je dotčený duchovní správce přes to za okolností, za nichž vyvolával dojem, že nastanou těmi jeho úkony duchovní správy nejen účinky podle církevních předpisů, nýbrž i účinky státem a právním řádem (zákony a předpisy mimocírkevními) s úkony toho druhu spojené, pak nebylo by vyloučeno, že se ukrýval, vykonáváje uvedená opatření státní správy pod rouškou duchovního správce, za činitele státními zákony k duchovní správě zmocněného a zaváza-

ného (povinného) a přikládal si nepravdivě charakter veřejného úředníka, třebaže si nepřikládal nepravdivě charakter duchovního správce církvi ustanoveného (§ 199 b) tr. zák.). Z rámce úkonů výlučně církevních nevybočila by a nebylo by lze závadnou činnost obžalovaných posuzovati jako přikládání si veřejného úřadu (předstírání zvláštního oprávnění veřejným úřadem) tehdy, kdyby byly jednotlivé úkony stranami zamýšleny, žádány a pojímány, pokud se týče obžalovanými předsebrány, toliko jako církevní obřady účinné sice pro obor církve, avšak neúčinné pro obor státní. Zda tomu tak v souzeném případě bylo čili nic, slušelo posuzovati podle okolností, za kterých obžalovaní jednali, zejména podle toho, zda byla příčinou, z které se na ně strany obracely se žádostí o vyhlášky a oddavky, pokud se týče o přijetí do církve, výlučně církevní hodnost obžalovaných či okolnost, že církevní hodnostáři (duchovní správci) provádějí takové úkony i s účinností pro obor mimocírkevní (státní). Chtěly-li strany podrobením se církevním obřadům učiniti zadost jedině neb alespoň současně i dotčeným předpisům státních zákonů, chtěly-li podrobením se církevním obřadům přivoditi právní účinky, které s obřady toho druhu spojují zpravidla pro obor státní předpisy státních zákonů, a byl-li tento záměr stran obžalovaným znám, nebyly úkony obžalovaných podle předpokladu stran a podle toho, jak se obžalovaní zachovali, jedině úkony církevními, úkony církevních hodnostářů na rozsah duchovní správy a na obor církve omezenými, nýbrž — při nejmenším současně i — upravením záležitostí mimocírkevních a podle toho, co shora uvedeno, státních, tudíž vykonáváním veřejného úřadu, pro který se obžalovaným příkazu veřejného na dále nedostávalo a jež si takto přikládali neprávem. Jest tudíž podle toho, co bylo řečeno, přesně rozeznávati mezi vnitřními, mimostátními úkony církvi a náboženských společností státem uznaných — pokud se týče jejich činitelů, a mezi úkony přenesenými na ně státem, hlavně při vedení veřejných matrik a spolupůsobnosti při uzavírání sňatků. V tomto přeneseném oboru působnosti jsou církevní činitelé vázáni jako nepřímí státní orgánové státními předpisy a jsou, pokud jde o tyto úkony, veřejnými úředníky ve smyslu §§ 101 a 199 b) tr. zák. Právní posouzení napadeného rozsudku nemohlo by proto obstáti, kdyby bylo zjištěno, že úkony obžalovanými po 23. únoru 1926 převzaté spadaly do tohoto oboru přenesené působnosti, že je obžalovaní vykonávali i se zamýšlenou platností pro obor státní a s úmyslem poškoditi takto stát v jeho výsostních právech. Zmateční stížnost označuje takovými úkony přijímání do církve, uzavírání sňatků a vydávání úředních potvrzení o těchto úkonech. Než přijímání do církve není vůbec úkonem, na který by si byl stát vyhradil nějakou ingerenci. To vysvítá z § 6 zákona ze dne 23. dubna 1925, jenž v prvním a druhém odstavci předpisuje, že vystoupení z církve nutno oznámiti okresnímu politickému úřadu a že právní účinky vystoupení nastávají dnem tohoto oznámení. Vyhraňuje si tedy stát spolupůsobení jen při vystoupení z církve, kdežto v příčině vstupu do církve stanoví toliko v odstavci třetím, že dlužno jej oznámiti představenému nebo duchovnímu správci této církve. Nevyhradil si tedy stát

žádného vlivu na přijímání do církve a jest proto správným označiti názor napadeného rozsudku, že při přijímání do církve — spojeném s čistě církevním obřadem křtu — jde o vnitřní úkon církevní, nikoliv též o úkon státní. Pokud jde o uzavírání sňatků, jsou to ovšem úkony, jež mohou sloužiti i důležitým zájmům státním. Avšak nalézací soud tu způsobem každou pochybnost vylučujícím a jak uvedeno též pro zrušovací soud jedině směrodatným přesně rozlišuje mezi úkony předsevzatými jen s platností pro obor čistě církevní a úkony předsevzatými s účinkem i pro obor státní. Zjišťuje pak, že se obžalovaní v tomto směru obmezili na úkony s platností jen pro obor církevní — viz stať napadeného rozsudku: »pokud obžalovaní prováděli jen úkony církevní — a jiného zjištěno nebylo — nepřikládali si listivě charakter veřejných úředníků a k provádění církevních úkonů nebylo třeba nějakého zvláštního zmocnění, neb oprávnění uděleného jim správou státu. Ostatně mohlo se jednati pouze o předstírání oprávnění k církevním úkonům«. Zmateční stížnost není posléze ani potud v právu, pokud spatřuje ve vydávání úředních potvrzení o přijetí do církve a o uzavírání sňatků úkony obžalovaných, spadající do oboru jejich působnosti jako úředníků státních. Bylo již shora uvedeno, že při vedení matrik jde ovšem o úkony, jež bývají předsevzaty zástupci náboženských společností jako úředníky státními. Než zmateční stížnosti bylo by jen tehdy přisvědčiti, kdyby bylo zjištěno, že tu šlo skutečně o takové státní úkony, určené pro potřebu státu. Rozsudek tu zjišťuje, »že vládní komisař Karel E. dne 23. února 1926 přes protest obžalovaných odebral jim archiv a matriky a předal je nově zvolenému biskupu Gorazdu P-ovi, že o úkonech, které provedli, vedli si (obžalovaní) záznamy pro svoji církevní potřebu. Že vedli i nadále matriky pro obor státní, a že si dali zhotoviti nové razítko zjištěno nebylo«. Nejde tudíž v souzeném případě o matriky pro účely státní, a vydávání potvrzenek o předsevzatých ryze církevních úkonech nemůže býti ztotožňováno s vedením státních matrik, jež se děje pod dohledem státních úřadů. Právem proto nalézací soud dochází k úsudku, že si obžalovaní nepřikládali charakter veřejných státních úředníků, že nelze při nich mluvit o vyvolání omylu ve směru tom u osob, pro něž úkony předsevzali, a že tu není ani objektivní skutkové povahy zločinu obžalovaným za vinu kladeného. Kromě toho vylučuje však rozsudek výslovně i přesvědčení soudu, o úmyslu obžalovaných poškoditi stát v jeho právech. Proti tomuto výroku staví zmateční stížnost pouhé nijak blíže neopodstatněné tvrzení, že soud vyloučil tento nezbytný předpoklad podvodu jen »následkem nesprávného právního posouzení věci.« Tato povšechnost a zjevná neurčitost výtky zmateční stížnosti vylučuje možnost, by byla správnost rozsudečného výroku dotyčně oprávněnost výtky jemu činěné zrušovacím soudem zkoumána. Netřeba se proto ani obírat zvláště ještě vývody zmateční stížnosti dokazujícími oproti opačnému zjištění rozsudku vědomí obžalovaných o nezákonnosti jich postupu. Zmateční stížnost bylo dílem jako neprovedenou, dílem jako bezdůvodnou zavrhnouti.